

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
PRIIT PIKAMÄE
föredraget den 23 mars 2023¹

Mål C-87/22

TT
ytterligare deltagare i rättegången:
AK

(begäran om förhandsavgörande från Landesgericht Korneuburg (Regiondomstolen i Korneuburg, Österrike))

”Begäran om förhandsavgörande – Förordning (EG) nr 2201/2003 – Artiklarna 10 och 15 – Behörighet i fråga om föräldraansvar – Anmodan riktad till en domstol i en annan medlemsstat som är bättre lämpad att pröva målet om att utöva sin behörighet – Villkor – Domstol i den medlemsstat dit barnet olovligt har förts – Haagkonventionen av den 25 oktober 1980”

I. Inledning

1. I Borrásrapporten² anges att ”[e]n av riskerna, kanske den allvarligaste, när det gäller skyddet av gemensamma barn vid kris i äktenskapet, är att barnet av en av föräldrarna bortförs till ett annat land, med alla de problem som därav följer för dess trygghet och möjligheter till skydd”.³ Det är precis den situationen som är aktuell i förevarande mål.

2. Genom sina två tolkningsfrågor har Landesgericht Korneuburg (Regiondomstolen i Korneuburg, Österrike) bitt EU-domstolen att klargöra tolkningen av framför allt artikel 15 i förordning (EG) nr 2201/2003⁴ inom ramen för en tvist mellan två slovakiska medborgare, nämligen TT (klaganden i det nationella målet) (nedan kallad fadern), som bor i Österrike, och AK (motparten i det nationella målet) (nedan kallad modern), i fråga om vårdnaden om deras barn, som för närvarande befinner sig i Slovakien tillsammans med modern.

3. I förevarande mål ges EU-domstolen således tillfälle dels att klargöra räckvidden av artikel 15 i förordning nr 2201/2003 om överföring av ett mål till en domstol som är bättre lämpad att pröva målet, dels att pröva den tidigare inte ställda frågan om förhållandet mellan den bestämmelsen och artikel 10 i samma förordning, om domstols behörighet vid bortförande av ett barn.

¹ Originalspråk: franska.

² Förklarande rapport om konvention, som utarbetats på grundval av artikel K 3 i fördraget om Europeiska unionen, om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål (den så kallade Bryssel II-konventionen), upprättad av Alegria Borrás (EGT C 221, 1998, s. 27) (nedan kallad Borrásrapporten).

³ Borrásrapporten, punkt 40.

⁴ Rådets förordning av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1).

II. Tillämpliga bestämmelser

A. Internationell rätt

4. Enligt artikel 1 a i konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, som ingicks i Haag den 25 oktober 1980 (nedan kallad 1980 års Haagkonvention), är ändamålet med konventionen bland annat ”att säkerställa ett snabbt återförande av barn som olovligen har förts ut till eller kvarhållits i en fördragsslutande stat”.

B. Unionsrätt

5. Förutom artikel 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) är artiklarna 8, 10, 11, 15 och 20 i förordning nr 2201/2003 relevanta i förevarande mål.

III. Bakgrund till det nationella målet, tolkningsfrågorna och förfarandet vid domstolen

6. Fadern och modern var ett ogift par när deras barn, V och M, föddes i Slovakien år 2012. Enligt slovakisk rätt har föräldrar gemensam vårdnad om sina barn.

7. De båda föräldrarna arbetade i Slovakien.⁵ År 2014 flyttade familjen till Österrike. Barnen gick i en förskola för barn under tre år och därefter i en förskola för större barn i den medlemsstaten fram till år 2017. Senare samma år började de i skolan i Slovakien och åkte varje dag mellan sin bostadsort i Österrike till skolan i Slovakien. Barnen kommunicerar på slovakiska med föräldrarna och mor- och farföräldrarna och talar endast enstaka ord tyska.

8. Föräldrarna separerade i början av år 2020. Sedan juli 2020 bor barnen i Slovakien med modern, utan faderns samtycke.

9. Fadern ingav en ansökan enligt 1980 års Haagkonvention om att få barnen återlämnande, vilken anhängiggjordes vid Okresný súd Bratislava I (Distriktsdomstolen i Bratislava I, Slovakien), med tillämpning av artikel 8 första och tredje stycket i konventionen,

10. Samtidigt ansökte fadern vid Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Distriktsdomstolen i Bruck an der Leitha, Österrike) om att bland annat få ensam vårdnad om de båda barnen och hävdade att modern hade äventyrat barnens bästa genom att i strid med lagen föra dem från Österrike till Slovakien och hade försökt hindra faderns kontakt med barnen.

11. Modern motsatte sig denna ansökan och gjorde en invändning om bristande behörighet för Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Distriktsdomstolen i Bruck an der Leitha), med motiveringen att barnen genomgående haft hemvist i Slovakien och inte var socialt integrerade på den plats där familjens bostad i Österrike var belägen. Genom beslut av den 4 januari 2021 godtog moderns argument i första instans att den österrikiska domstolen saknade behörighet.

⁵ Under förhandlingen påpekade fadern att han, tvärtemot vad som anges i beslutet om hänskjutande, är egenföretagare i Österrike.

12. Fadern överklagade beslutet till Landesgericht Korneuburg (Regiondomstolen i Korneuburg), som genom beslut av den 23 februari 2021 ändrade beslutet från första instans och ogillade moderns invändning om bristande behörighet.

13. Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen, Österrike) fastställde beslutet av Landesgericht Korneuburg (Regiondomstolen i Korneuburg), genom beslut av den 23 juni 2021.

14. Den 23 september 2021 yrkade modern att Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Distriktsdomstolen i Bruck an der Leitha) skulle anmoda en slovakisk domstol, i enlighet med artikel 15.1 b och 15.2 a i förordning nr 2201/2003, att utöva sin behörighet i enlighet med artikel 15.5 i den förordningen. Modern gjorde i detta hänseende gällande dels att det, utöver det förfarande för återlämnande som hade inletts i enlighet med 1980 års Haagkonvention vid Okresny súd Bratislava I (Distriktsdomstolen i Bratislava I), hade inletts flera förfaranden såväl av fadern som av modern själv, vilka hade anhängiggjorts vid Okresny súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V, Slovakien), dels att dessa domstolar var bättre lämpade att besluta om föräldraansvaret för de båda barnen, med tanke på de omfattande bevisupptagningar som dessa hade genomfört.

15. Fadern motsatte sig detta yrkande och gjorde gällande att en överföring av behörighet för domstolar i en medlemsstat, såsom föreskrivs i artikel 15 i förordning nr 2201/2003, inte är möjlig när en begäran om återlämnande, med stöd av 1980 års Haagkonvention, har inletts till de domstolar i den andra medlemsstaten som har anmodats att utöva sin behörighet.

16. Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Distriktsdomstolen i Bruck an der Leitha) biföll moderns yrkande. Rätten ansåg att Okresny súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V), som redan hade fattat flera beslut om faderns rätt till umgänge med sina barn, var bättre lämpad att besluta om föräldraansvaret och umgängesrätten när det gäller de båda barnen, som bor med modern i Slovakien sedan juli 2020 och inte var socialt integrerade i Österrike. Genomförandet av förfarandet vid en österrikisk domstol skulle dessutom försvåras såtillvida som samtliga utfrågningar och utredningar måste ske med anlitande av rättstolk både i samband med de österrikiska barn- och ungdomsmyndigheternas undersökningar och hos den expert inom barnpsykologi som utsetts.

17. Fadern överklagade detta beslut till Landesgericht Korneuburg (Regiondomstolen i Korneuburg).

18. Den hänskjutande domstolen har påpekat att frågan om förhållandet mellan bestämmelserna i artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003 och bestämmelserna i artikel 10 i samma förordning ännu inte har prövats av EU-domstolen. Den hänskjutande domstolen vill i detta hänseende få klarhet i huruvida behörigheten att pröva frågan om vårdnaden av ett barn kan överföras till en domstol i en medlemsstat som har anmodats att utöva sin behörighet, i enlighet med artikel 15.1 b i den förordningen, om den medlemsstaten är densamma som den i vilken barnet under tiden har fått hemvist efter ett olovligt bortförande. Om denna fråga besvaras jakande, vill den hänskjutande domstolen dessutom få klarhet i huruvida de villkor som uppställs i artikel 15.1 i samma förordning, som om de uppfylls innebär att behörigheten kan överföras till en domstol i en annan medlemsstat, regleras uttömmande eller om andra omständigheter, med hänsyn till det olovliga bortförandets särdrag, kan beaktas.

19. Mot denna bakgrund beslutade Landesgericht Korneuburg (Regiondomstolen i Korneuburg) genom beslut av den 4 januari 2022, som inkom till EU-domstolens kansli den 9 februari 2022, att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen för förhandsavgörande:

”1) Ska artikel 15 i förordning [nr 2201/2003] tolkas så, att en domstol i en medlemsstat som är behörig att pröva målet i sak, om den anser att en domstol i en annan medlemsstat som barnet har en särskild anknytning till, är bättre lämpad att pröva målet eller en specifik del av målet, får anmoda domstolen i den andra medlemsstaten att utöva sin behörighet även när den andra medlemsstaten är en medlemsstat i vilken barnet har fått sin hemvist efter olovligt bortförande?

2) Om den första frågan besvaras jakande:

Ska artikel 15 i [förordning nr 2201/2003] tolkas så, att de kriterier för behörighetsöverföring som nämns i denna förordning regleras uttömmande, och att det inte behövs ytterligare kriterier med hänsyn till ett förfarande som har inletts i enlighet med artikel 8 [första och tredje stycket f] i [1980 års Haagkonvention]?”

20. Parterna i det nationella målet, den slovakiska regeringen och Europeiska kommissionen har inkommit med skriftliga yttranden. Dessa parter, med undantag för den slovakiska regeringen, deltog i den förhandling som hölls den 12 januari 2023.

IV. Bedömning

21. I den situation som är aktuell i det nationella målet befinner sig två barn, som föddes i Slovakien år 2012 och som har slovakiska föräldrar som inte är gifta, i den medlemsstaten tillsammans med modern, utan samtycke av fadern, som arbetar i Österrike, som är den medlemsstat där familjen bodde under perioden mellan år 2014 och den tidpunkt då barnen fördes bort av sin mor.

A. De särskilda omständigheterna i det aktuella fallet

22. Omständigheterna i förevarande mål kräver, enligt min mening, vissa förtydliganden för en bättre förståelse av det specifika sammanhang i vilket målet ingår. Jag vill emellertid erinra om att enligt fast rättspraxis är den hänskjutande domstolen ensam behörig att fastställa och bedöma de faktiska omständigheterna i det mål som den har att avgöra.⁶

23. För det första framgår det av beslutet om hänskjutande att flera förfaranden om bland annat umgängesrätt och underhåll har inletts av såväl fadern som modern vid slovakiska domstolar. Parterna i det nationella målet har i det avseendet, som svar på en fråga från EU-domstolen om förfarandenas aktuella status, rättsliga grund och, i förekommande fall, arten av domstolarnas avgöranden, bekräftat att flera förfaranden för närvarande är anhängiga vid de domstolarna. Eftersom dessa förfaranden kan få konsekvenser för den rättsliga bedömningen av den situation som är aktuell i det nationella målet, kommer jag att redogöra för dem nedan, med förbehåll för den hänskjutande domstolens kontroll.

⁶ Se, bland annat, dom av den 28 oktober 2021, X-Beteiligungsgesellschaft (Mervärdesskatt – Successiva betalningar) (C-324/20, EU:C:2021:880, punkt 31 och där angiven rättspraxis).

24. När det gäller *vårdnaden om barnen* har fadern angett att modern ingav två ansökningar den 17 juli 2020 vid Okresny súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V), samtidigt som det vårdnadsförfarande som han hade inlett den 15 juli 2020 vid Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Distriktsdomstolen i Bruck an der Leitha) redan pågick i Österrike. Det förfarandet avsåg en ansökan om brådskande interimistiska åtgärder, i enlighet med artikel 20 i förordning nr 2201/2003, och en ansökan rörande själva sakfrågan. Det första förfarandet avvisades genom ett interimistiskt beslut av den 14 augusti 2020, medan det andra sköts upp, i enlighet med artikel 16 i 1980 års Haagkonvention, till dess att ett beslut fattats inom ramen för det förfarande för återlämnande av barnen som fadern inlett vid Okresny súd Bratislava I (Distriktsdomstolen i Bratislava I).⁷

25. När det gäller *umgängesrätten* har fadern påpekat att Okresny súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V), genom beslut av den 10 februari 2021, har vidtagit brådskande interimistiska åtgärder, i enlighet med artikel 20 i förordning nr 2201/2003, för att fastställa hans umgänge med barnen till dess att det vårdnadsförfarande⁸ som har skjutits upp vid den domstolen har avslutats.⁹ Han uppgav under förhandlingen att det hade beslutats att det beslutet skulle verkställas, men att hans umgängesrätt likväl inte hade respekterats av modern, som påfördes böter i januari 2023.

26. Vad *underhållsskyldigheten* beträffar har Okresny súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V), genom beslut av den 12 februari 2021, vidtagit en brådskande interimistisk åtgärd i enlighet med artikel 14 i förordning (EG) nr 4/2009¹⁰ i fråga om faderns skyldighet att betala underhåll till barnen, vilken gäller till dess att det uppskjutna vårdnadsförfarandet vid den domstolen har avslutats.

27. För det andra har fadern påpekat att ingen slovakisk domstol har ansett sig vara behörig att fastställa umgängesrätten med stöd av artikel 9.2 i förordning nr 2201/2003.¹¹ Han har hävdade att alla de beslut som hittills har meddelats av Okresny súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V) är av interimistisk och brådskande art och har antagits antingen på grundval av artikel 20 i den förordningen eller på grundval av artikel 14 i förordning nr 4/2009.

28. Jag kommer att återkomma till dessa omständigheter i samband med tolkningen av artikel 15 i förordning nr 2201/2003 och förhållandet mellan den bestämmelsen och artikel 10 i förordningen.¹²

⁷ Se punkterna 9 och 82 i förevarande förslag till avgörande.

⁸ Modern bekräftade under förhandlingen att dessa förfaranden existerar och angav, vad umgängesrätten beträffar, att tre förfaranden är anhängiga vid Okresny súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V). Hon hävdade att det vid den domstolen har avslutats två andra förfaranden avseende faderns yrkanden om att en psykolog ska utses och att det ska fastställas att barnen har hemvist i hans bostad i Österrike.

⁹ Se punkt 24 i förevarande förslag till avgörande.

¹⁰ Rådets förordning av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet (EUT L 7, 2009, s. 1).

¹¹ Artikel 9 i förordning nr 2201/2003, enligt vilken domstolarna i den medlemsstat där barnet tidigare hade hemvist ska vara behöriga i fall där ett barn *lagligen flyttar*, har blivit föremål för en begäran om förhandsavgörande i mål C-372/22, CM, som är anhängigt vid EU-domstolen.

¹² Se punkt 41 och följande punkter i förevarande förslag till avgörande.

B. Bedömning av den första tolkningsfrågan

29. Genom sin första fråga vill den hänskjutande domstolen, i huvudsak, få det klarlagt huruvida artikel 15 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att en domstol i en medlemsstat, vars behörighet att fastställa vårdnaden om ett barn grundar sig på artikel 10 i den förordningen, i egenskap av domstol i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet, får i enlighet med artikel 15.1 b i samma förordning anmoda domstolen i den medlemsstat dit barnet olovligt har förts av någon av föräldrarna och i vilken barnet bor tillsammans med den föräldern att utöva sin behörighet.

30. För att besvara denna fråga kommer jag först att analysera huruvida det aktuella bortförandet av barnen i det nationella målet utgör ett olovligt bortförande, i den mening som avses i förordning nr 2201/2003 (avsnitt 1). Med tanke på att de slovakiska domstolarna, med stöd av artikel 20 i den förordningen, har vidtagit interimistiska åtgärder bland annat avseende faderns umgängesrätt, kommer jag därefter att redogöra för några överväganden om omfattningen av den behörighet som grundar sig på den bestämmelsen (avsnitt 2), innan jag slutligen klargör räckvidden av artikel 15 i nämnda förordning och dess förhållande till artikel 10 i samma förordning (avsnitt 3).

1. Olovligt bortförande, i den mening som avses i artikel 2 led 11 a i förordning nr 2201/2003

31. För att avgöra huruvida tvisten har uppkommit till följd av ett olovligt bortförande av barn, i den mening som avses i förordning nr 2201/2003, måste det kontrolleras huruvida villkoren i artikel 2 led 11 i den förordningen är uppfyllda.

32. Det framgår av artikel 2 led 11 a i förordning nr 2201/2003 att frågan huruvida ett bortförande (eller kvarhållande) av ett barn varit olovligt eller inte beror på huruvida det föreligger en ”vårdnad som har anförtratts en person genom dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan enligt lagen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet”.¹³ Vad vårdnaden beträffar anges det inte i den förordningen vem som ska inneha en sådan vårdnad på grundval av vilken ett bortförande av ett barn kan bli olovligt, i den mening som avses i förordningens artikel 2 led 11. I stället hänvisar förordningen till lagen i den medlemsstat där barnet hade hemvist *omedelbart före bortförandet*, vad gäller frågan vem som innehar vårdnaden. Enligt domstolen beror frågan huruvida ett bortförande av ett barn är olovligt i den mening som avses i nämnda förordning uteslutande på om det föreligger en vårdnad enligt tillämplig nationell rätt, som har åsidosatts genom bortförandet.¹⁴

33. I förevarande fall framgår det emellertid av beslutet om hänskjutande att, enligt den slovakiska rätt som var tillämplig på föräldrarna vid barnens födelse, har ogifta föräldrar gemensam vårdnad om barnen. Parterna i det nationella målet bekräftade i detta hänseende under förhandlingen, som svar på en fråga från EU-domstolen på denna punkt, att de har gemensam vårdnad enligt slovakisk rätt.

¹³ Jag noterar att denna definition liknar den som ges i artikel 3 i 1980 års Haagkonvention. Se även, för ett liknande resonemang, artikel 11.1 i förordning nr 2201/2003.

¹⁴ Dom av den 5 oktober 2010, McB. (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, punkterna 43 och 44). Det ska erinras om att enligt artikel 2 led 9 i förordning nr 2201/2003 definieras ”vårdnad” som ”de rättigheter och skyldigheter som hänför sig till omvårdnaden om barnets person, särskilt rätten att bestämma var barnet skall bo”. Domstolen konstaterade således, i punkt 41 i den domen, att detta begrepp ska tolkas självständigt i förhållande till medlemsstaternas lagstiftningar och att ”vårdnad, vad gäller tillämpningen av [den förordningen], under alla förhållanden [inbegriper] att innehavaren av denna rätt har rätt att bestämma var barnet ska bo” (min kursivering). Se även mitt förslag till avgörande i målet A (C-262/21 PPU, EU:C:2021:592, punkt 44).

34. I den situation som är i fråga det nationella målet har modern ”fört bort” barnen från Österrike till Slovakien utan faderns tillåtelse och därmed i strid med den gemensamma vårdnad som föräldrarna har enligt slovakisk rätt vilken, såsom framgår av beslutet om hänskjutande samt av parternas skriftliga och muntliga yttranden, inte har ifrågasatts vare sig av den hänskjutande domstolen eller av de slovakiska domstolarna.¹⁵

35. Härav följer att eftersom det är uppenbart att föräldrarna hade gemensam vårdnad i den medlemsstat där barnen hade hemvist före bortförandet, det vill säga Österrike, kommer jag att utgå från antagandet att moderns bortförande av barnen från den medlemsstaten till Slovakien, utan faderns samtycke, utgör ett ”olovligt bortförande”, i den mening som avses i artikel 2 led 11 a i förordning nr 2201/2003, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera.

2. Omfattningen av den behörighet som grundar sig på artikel 20 i förordning nr 2201/2003

36. Jag vill erinra om att fadern angav under förhandlingen att de beslut som hittills har meddelats av Okresný súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V) och som i synnerhet rör faderns umgängesrätt är av brådskande och interimistisk art och har antagits på grundval av artikel 20 i förordning nr 2201/2003. Dessutom var det på grundval av behörigheten enligt den bestämmelsen som rätten avlog de båda ansökningar om brådskande interimistiska åtgärder som modern ingav inom ramen för förfarandet om vårdnaden om barnen.

37. Frågan uppkommer således huruvida den omständigheten att Okresný súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V) har vidtagit åtgärder enligt artikel 20 i förordning nr 2201/2003 innebär att den domstolen har förklarat sig behörig i kraft av den förordningen och huruvida ett sådant erkännande, i detta fall, kan påverka den domstolens behörighet enligt artikel 15 i nämnda förordning.

38. Svaret på denna fråga framgår tydligt av ordalydelsen i artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003. Enligt den bestämmelsen ska ”[b]estämmelserna i denna förordning ... inte hindra att domstolarna i en medlemsstat i brådskande fall vidtar interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, avseende personer eller tillgångar i den staten i enlighet med medlemsstatens lagstiftning, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt denna förordning”.

39. EU-domstolen har redan tolkat artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003 så, att domstolarna i den medlemsstat där barnet befinner sig, under förutsättning att de tre kumulativa villkor som anges i den bestämmelsen är uppfyllda, är behöriga att vidta interimistiska åtgärder eller säkerhetsåtgärder, vilka föreskrivs i den medlemsstatens lagstiftning, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt förordningen.¹⁶ EU-domstolen har preciserat att eftersom denna bestämmelse utgör ett undantag från de behörighetsregler som

¹⁵ Jag vill påpeka att tolkningsfrågorna grundar sig på antagandet att barnen olovligt har förts bort, av modern, från Österrike till Slovakien, det vill säga utan samtycke från fadern, som också ansågs inneha vårdnaden i den medlemsstat där barnen hade hemvist omedelbart före bortförandet.

¹⁶ Se dom av den 2 april 2009, A (C-523/07, EU:C:2009:225, punkt 47), och dom av den 23 december 2009, Detiček (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punkt 39).

föreskrivs i förordningen ska den tolkas restriktivt.¹⁷ Nämda bestämmelse är nämligen inte, såsom generaladvokaten Bot har påpekat, ett kriterium för allmän behörighet, utan ett tillstånd att vidta åtgärder under den dubbla påtryckningen av att barnet utsatts för en fara och behovet av en brådskande åtgärd för att rädda barnet undan denna fara. Den innebär i själva verket att det är möjligt att åberopa domstolslandets lag utan något kriterium för ursprunglig behörighet.¹⁸ Bestämmelsen är således inte en sådan som ger behörighet och syftar därmed inte till att tillerkänna någon behörighet att pröva målet i sak.¹⁹ Det är i detta avseende tillräckligt att erinra om att verkningarna av de åtgärder som har vidtagits upphör att gälla när de domstolar som är behöriga att pröva målet i sak har vidtagit de åtgärder som de anser lämpliga.²⁰

40. Den omständigheten att en slovakisk domstol har vidtagit brådskande interimistiska åtgärder avseende faderns umgängesrätt, med stöd av artikel 20 i förordning nr 2201/2003, innebär följaktligen inte, i förevarande fall, att den domstolen har ansett sig vara behörig att pröva målet i sak och kan således inte påverka behörigheten enligt artikel 15 i den förordningen.

3. Räckvidden av artikel 15 i förordning nr 2201/2003 och dess förhållande till artikel 10 i samma förordning

a) Allmänna överväganden

41. Jag vill inledningsvis påpeka att enligt skäl 12 i förordning nr 2201/2003 är de behörighetsregler som fastställs i den förordningen i fråga om föräldraansvar utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet.

42. Vad gäller principen att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet,²¹ föreskrivs i skäl 33 i förordning nr 2201/2003 att den förordningen särskilt syftar till att säkerställa respekt för barnets grundläggande rättigheter enligt artikel 24 i stadgan. I artikel 24.3 i stadgan föreskrivs i synnerhet en rätt för alla barn ”att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa”.²²

¹⁷ Dom av den 23 december 2009, *Detiček* (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punkt 38). Enligt doktrinen innebär detta att brådskande interimistiska åtgärder *endast* kan vidtas av domstolar som inte är behöriga enligt någon annan bestämmelse i förordning nr 2201/2003, såsom är fallet i förevarande mål. Se, för ett liknande resonemang, *Pertegás Sender, M. och Mariottini, C.M., Article 20*, Brussels II bis Regulation, European Commentaries on Private International Law, Magnus, U., och Mankowski, P. (red.), Sellier European Law Publishers, 2017, 2:a utg., s. 276, punkt 21.

¹⁸ Ställningstagande av generaladvokaten Bot i målet *Detiček* (C-403/09 PPU, EU:C:2009:762, punkt 83). I domen av den 23 december 2009, *Detiček* (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810), fann EU-domstolen att den bestämmelsen inte är tillämplig om en av de personer i förhållande till vilka de interimistiska åtgärderna har vidtagits, exempelvis någon av föräldrarna, inte befann sig i medlemsstaten i fråga. Generaladvokaten Sharpston ansåg däremot, i sitt förslag till avgörande i målet *Purrucker* (C-256/09, EU:C:2010:296, punkt 147), att ”det endast är barnets närvaro som avgör vilka brådskande interimistiska åtgärder som kan vidtas med avseende på barnet”. Även i doktrinen har denna tolkning från EU-domstolens sida ansetts vara restriktiv. Se, bland annat, *Pertegás Sender, M. och Mariottini, C.M.*, op. cit., s. 279, punkt 34, fotnot 39. Det ska i detta hänseende erinras om att rådets förordning (EU) 2019/1111 av den 25 juni 2019 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn (EUT L 178, 2019, s. 1), som har ersatt förordning nr 2201/2003, inte har kodifierat denna rättspraxis. Se artiklarna 15.1 a och 27.5 i förordning 2019/1111.

¹⁹ Se, även, *Handledning för tillämpningen av Bryssel IIa-förordningen* (dokument upprättat av kommissionens avdelningar i samråd med det europeiska rättsliga nätverket), 2015, s. 23.

²⁰ Se artikel 20.2 i förordning nr 2201/2003.

²¹ Se artikel 3.1 i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, som ingicks i New York den 20 november 1989 (Förenta nationernas fördragssamling, vol. 1577, s. 3): ”vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet”. Alla medlemsstater har ratificerat denna konvention.

²² I artikel 24 i stadgan uppställs två andra grundläggande principer för barnets rättigheter: barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter, i förhållande till dess ålder och mognad (artikel 24.1) och barnets rätt att se sitt bästa komma i *främsta rummet* vid alla åtgärder som rör barnet (artikel 24.2).

43. Vad närhetsprincipen beträffar är det domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist vid den tidpunkt då talan väcks som, med anledning av den geografiska närheten, är de som är bäst skickade att bedöma vilka åtgärder som ska vidtas med hänsyn till barnets bästa, och detta enligt artikel 8 i förordning nr 2201/2003.²³ Ett undantag från denna behörighetsregel ges dock i bestämmelserna om särskild behörighet, framför allt dem som anges i artiklarna 10 och 15 i den förordningen, vilka jag kommer att analysera nedan.²⁴

b) Behörighetsregeln vid fall av bortförande av barn i artikel 10 i förordning nr 2201/2003

44. Mot bakgrund av uppgifterna i beslutet om hänskjutande, var det i det aktuella fallet Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Distriktsdomstolen i Bruck an der Leitha), det vill säga domstolen i den medlemsstat där barnen hade hemvist före det olovliga bortförandet, som var behörig att besluta om vårdnaden om barnen, enligt artikel 10 i förordning nr 2201/2003.

45. EU-domstolen har redan slagit fast att den särskilda behörighetsregeln i artikel 10 i förordning nr 2201/2003 neutraliserar den verkan som tillämpningen av den allmänna behörighetsregeln i artikel 8.1 i denna förordning skulle få vid bortförande av barn, det vill säga att behörigheten överförs till den medlemsstat där barnet fått sin nya hemvist till följd av bortförandet. Denna överföring av behörighet riskerar att ge den som gjort sig skyldig till den otillåtna handlingen en processuell fördel. I artikel 10 i nämnda förordning föreskrivs därför att domstolarna i den medlemsstat där barnet hade sin hemvist före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet likväl ska behålla sin behörighet, om inte vissa villkor är uppfyllda.²⁵ Den neutralisering som görs genom den bestämmelsen innebär nämligen att det vid fall av olovligt bortförande *endast* är domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist före bortförandet som är behöriga. Dessa domstolar förblir behöriga även om barnet senare befinner sig i en mellanliggande eller tillfällig situation, då den tidigare hemvisten har gått förlorad medan den nya ännu inte har erhållits.²⁶

46. EU-domstolen har även slagit fast att bortförandet av ett barn således inte bör få till följd att den behörighet som tillkommer domstolarna i den medlemsstat där barnet hade sin hemvist omedelbart innan det olovligt bortfördes överförs till den medlemsstat dit barnet har förts. Detta gäller även om barnet efter bortförandet har fått hemvist i sistnämnda stat.²⁷ Det är endast om barnet har fått hemvist i en annan medlemsstat *och* något av de alternativa villkor som anges i artikel 10 b i förordning nr 2201/2003 dessutom är uppfyllt²⁸ som det föreskrivs att behörigheten ska överföras.²⁹

²³ Se, bland annat, för ett liknande resonemang, dom av den 23 december 2009, Detiček (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punkt 36), och dom av den 14 juli 2022, CC (Byte av barnets hemvist till ett tredjeland) (C-572/21, EU:C:2022:562, punkt 7).

²⁴ I artikel 8.2 i förordning nr 2201/2003 anges att "[p]unkt 1 skall tillämpas med förbehåll för artiklarna 9, 10 och 12".

²⁵ Se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 mars 2021, MCP (C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, punkt 45). Se, även, dom av den 1 juli 2010, Povse (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, punkt 41).

²⁶ Det ska erinras om att artikel 10 i förordning nr 2201/2003, i en sådan mellanliggande situation, även utgör hinder för att tillämpa kriteriet om subsidiär behörighet i artikel 13 i den förordningen, vilket avser barnets blotta närvaro. Se, för ett liknande resonemang, Pataut, E. och Gallant, E., *Article 10*, Brussels II bis Regulation, European Commentaries on Private International Law, op. cit., s. 125, punkt 10.

²⁷ Se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 juli 2010, Povse (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, punkt 44), och beslut av den 10 april 2018, CV (C-85/18 PPU, EU:C:2018:220, punkt 51).

²⁸ Med dessa alternativa villkor avses antingen ett godtagande, från den som har vårdnad om barnet, av bortförandet (artikel 10 a), eller andra omständigheter som har uppstått under tidens gång och som kan innebära att bortförandet inte är olovligt (artikel 10 b).

²⁹ Se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 juli 2010, Povse (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, punkt 41), och beslut av den 10 april 2018, CV (C-85/18 PPU, EU:C:2018:220, punkt 46).

47. Även om barnen i förevarande fall tycks ha fått en ny hemvist i Slovakien, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera, framgår det inte av handlingarna i målet att något av de alternativa villkor som föreskrivs i den bestämmelsen är uppfyllt.³⁰

48. I detta sammanhang uppstår frågan huruvida det finns ett hierarkiskt förhållande mellan artiklarna 10 och 15 i förordning nr 2201/2003, så att den domstol som normalt är behörig ”att pröva målet i sak” inte kan överföra målet till en domstol som är ”bättre lämpad” om denna domstol är den i den medlemsstat dit barnen olovligt har förts av någon av föräldrarna.

c) Räckvidden av artikel 15 i förordning nr 2201/2015

49. Jag noterar att en av de stora nyheterna i förordning (EG) nr 2201/2003, med inspiration från 1996 års Haagkonvention,³¹ är att skapa ”ett system för dialog mellan domstolarna [i medlemsstaterna] om bedömning av deras behörighet utifrån lämplighetsöverväganden” när det gäller principen att barnets bästa alltid ska komma *i främsta rummet*.³²

50. I artikel 15.1 b i förordning nr 2201/2003 föreskrivs således att i undantagsfall får de domstolar i en medlemsstat som är behöriga att pröva målet i sak, om de anser att en domstol i en annan medlemsstat, som barnet har en särskild anknytning till, är bättre lämpad att pröva målet eller en specifik del av målet *och om det är till barnets bästa*, ”anmoda domstolen i den andra medlemsstaten att utöva sin behörighet i enlighet med punkt 5”.³³

51. Den bestämmelsen innehåller i själva verket en behörighetsregel som *kompletterar* dem i artiklarna 8–14 i förordning nr 2201/2003.³⁴ Genom denna banbrytande bestämmelse fastställs ett samarbetsförfarande som ger en domstol i en medlemsstat, som enligt någon av dessa regler är behörig att ”pröva målet i sak”, möjlighet att *i undantagsfall* överföra målet till en domstol i en annan medlemsstat som är bättre lämpad att pröva målet.³⁵ Bestämmelsen medför en viss flexibilitet i den förordningens systematik, om det visar sig att ”barnets bästa är att skyddet av barnet garanteras av andra domstolar än den i den medlemsstat där barnet har sin hemvist”.³⁶

³⁰ Den hänskjutande domstolen har i synnerhet inte angett huruvida det beslut som Landesgericht Korneuburg (Regiondomstolen i Korneuburg) har meddelat om ensam vårdnad, vilket fastställdes den 23 juni 2021 av Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen), ”inte medför[de] att barnet [skulle] återlämnas”, i den mening som avses i artikel 10 b iv i förordning nr 2201/2003. Med tanke på att det olovliga bortförandet av barnen ägde rum den 8 juli 2020 tycks det villkor som föreskrivs i den bestämmelsen, vilket innebär att barnen ska ha varit bosatta i Slovakien ”i minst ett år” efter det att fadern fick kännedom om bortförandet av dem till den medlemsstaten, i vart fall inte vara uppfyllt, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera. I sådana fall är de slovakiska domstolarna inte behöriga enligt den bestämmelsen. Se dom av den 1 juli 2010, Povse (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, punkt 46).

³¹ Konvention om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn, undertecknad i Haag den 19 oktober 1996 (nedan kallad 1996 års Haagkonvention). Se artiklarna 8 och 9 (behörighet som överförs till eller begärs av en lämplig instans) i den konventionen.

³² Gallant, E., *Le forum non conveniens de l'article 15 du règlement Bruxelles II bis*, Revue critique de droit international privé, 2017, nr 3, s. 464–471, särskilt s. 465. Se även Pataut, É., och Gallant, E., op. cit., s. 172–185, särskilt s. 173 och 174, punkterna 1–5.

³³ I artikel 15.5 i förordning nr 2201/2003 föreskrivs att ”[d]omstolarna i den andra medlemsstaten får, om det på grund av särskilda omständigheter i målet är till barnets bästa, förklara sig behöriga inom sex veckor från det att talan väcks på grundval av punkt 1 a eller 1 b. I så fall skall den domstol där talan först har väckts förklara att den inte är behörig. I annat fall skall den domstol där talan först har väckts fortsätta att utöva sin behörighet i enlighet med artiklarna 8–14”. Se även skäl 13 i förordningen.

³⁴ Dom av den 19 november 2015, P (C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, punkt 44).

³⁵ Det ska inte förglömmas att detta förfarande har inspirerats av metoden olämpligt forum (*forum non conveniens*). Det finns dock skillnader mellan dessa båda instrument. Beträffande det system som uppställs i artikel 15 i förordning nr 2201/2003 ges i tredje stycket en exakt uppräkningslista av andra tänkbara behörigheter vilken skulle kunna minska den förmodade osäkerheten kring metoden olämpligt forum (*forum non conveniens*). Dessa begränsningar gör det således möjligt ”att kanalisera [detta] system”. Se, för ett liknande resonemang, Ancel, B., och Muir Watt, H., *L'intérêt supérieur de l'enfant dans le concert des juridictions: le règlement Bruxelles II bis*, Revue critique de droit international privé, 2005, nr 94(4), s. 569–605, särskilt s. 595, punkt 28.

³⁶ Se den förklarande rapporten till 1996 års Haagkonvention, vilken har utarbetats av Paul Lagarde (nedan kallad Lagarderapporten), *Actes et documents de la dix-huitième session de la Conférence de La Haye de droit international privé*, 1996, volym II, s. 558, punkt 52 och följande punkter.

52. Men vilka domstolar är behöriga ”att pröva målet i sak” enligt förordning nr 2201/2003?

53. Eftersom artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003 *utan åtskillnad* avser de domstolar i en medlemsstat som är behöriga att ”pröva målet i sak”, enligt behörighetsreglerna i den förordningen, kan dessa domstolar antingen vara de domstolar i den medlemsstat där barnet har hemvist vid vilka talan har väckts på grundval av artikel 8 i nämnda förordning eller en av de behöriga domstolarna enligt artiklarna 9, 10 eller 12 i denna eller den domstol vid vilken talan har väckts på grundval av artikel 13 i förordningen.³⁷

54. Jag vill i detta hänseende erinra om att EU-domstolen redan har slagit fast att artikel 15 i förordning nr 2201/2003 *kompletterar behörighetsreglerna i artiklarna 8–14* i denna förordning genom att föreskriva ett *samarbetsförfarande* som ger en domstol i en medlemsstat, *som enligt någon av dessa regler är behörig att pröva ett mål*, möjlighet att i undantagsfall överföra målet till en domstol i en annan medlemsstat som är bättre lämpad att pröva målet.³⁸

55. Såsom vissa författare med rätta har påpekat ”godtar förordningen således, genom artikel 15, att det utsedda forumet inte nödvändigtvis är det som är bäst lämpat att pröva målet i sak, *oavsett grunden för behörigheten hos den domstol vid vilken talan har väckts* enligt förordning [nr 2201/2003] och trots de ansträngningar som har gjorts i förordningen för att förfina och justera anknytningsmomenten”.³⁹

56. I domen IQ⁴⁰ fann EU-domstolen emellertid att den överföringsmöjlighet som fastställs i artikel 15 i förordning nr 2201/2003 inte är tillämplig mellan två domstolar som båda är behöriga att pröva målen i sak med stöd av artikel 8 respektive artikel 12 i denna förordning.⁴¹ Den tolkningen avser dock en annan situation än den här aktuella, varför den domen inte utgör hinder för att tillämpa artikel 15 i nämnda förordning i förevarande mål.⁴²

57. Artikel 15 i förordning nr 2201/2003 innebär i vilket fall som helst att den domstol som är behörig ”att pröva målet i sak”, enligt behörighetsreglerna i den förordningen, får överföra målet inte bara till en annan domstol som är behörig att pröva målet i sak, utan även till alla domstolar i en medlemsstat, inbegripet en domstol som inte anses vara behörig enligt någon av dessa regler,⁴³ såsom är fallet vid överföring till en domstol i den medlemsstat dit barnet olovligt har förts, i den mening som avses i artikel 10 i förordningen.

³⁷ Se, särskilt, Ancel, B., och Muir Watt, H., op. cit., s. 595, punkt 29, och Corneloup, S., *Les règles de compétence relatives à la responsabilité parentale*, Le nouveau droit communautaire du divorce et de la responsabilité parentale, handlingar från det symposium som anordnades den 7 och 8 april 2005 av centrumet för familjerätt vid Université Lyon III, Dalloz, 2005, s. 69–84, särskilt s. 81, punkt 16, fotnot 46.

³⁸ Dom av den 19 november 2015, P (C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, punkt 44). Detta är kommissionens tolkning, enligt vilken målet ska överföras ”[o]m talan har väckts vid en domstol i [en] medlemsstat ... enligt artiklarna 8–14 i [förordning nr 2201/2003]”, se *Handledning för tillämpningen av Bryssel II-förordningen*, op. cit., s. 37, punkt 3.3.4.4.

³⁹ Se Ancel, B., och Muir Watt, H., op. cit., s. 595, punkt 28. Min kursivering. Se även, för ett liknande resonemang, Corneloup, S., op. cit., s. 81, punkt 16, fotnot 46.

⁴⁰ Dom av den 4 oktober 2018 (C-478/17, EU:C:2018:812, punkt 49 och domslutet).

⁴¹ Generaladvokaten Wathelet intog dock en motsatt ståndpunkt i sitt förslag till avgörande i målet IQ (C-478/17, EU:C:2018:552, punkt 59 och följande punkter).

⁴² Det ska preciseras att EU-domstolens tolkning, i punkterna 33–40 i domen av den 4 oktober 2018, IQ (C-478/17, EU:C:2018:812), beaktar en sådan situation som den som är aktuell i förevarande mål, nämligen dels att villkoret i artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003 avseende förekomsten av en ”särskild anknytning” *inte var uppfyllt* i det aktuella fallet, dels att behörigheten för den rumänska domstol vid vilken talan hade väckts först grundade sig på artikel 12.1 b i den förordningen, det vill säga på *en överenskommelse mellan personerna med föräldraansvar* om behörigheten. Under dessa särskilda omständigheter var det därför inte möjligt att överföra målet till en annan domstol. Situationen är däremot en annan i *förevarande mål*: dels är villkoret att det ska finnas en ”särskild anknytning” i princip uppfyllt eftersom barnen i fråga har slovakiskt medborgarskap, dels finns det ingen överenskommelse enligt artikel 12.1 b i nämnda förordning mellan dem som har gemensam vårdnad om barnen.

⁴³ Se Pataut, É. och Gallant, E., op. cit., s. 176, punkt 8: ”Denna behörighetsregel innebär att *alla* domstolar i en medlemsstat är behöriga, under förutsättning, bland annat, att det finns en särskild anknytning mellan domstolen och barnet.” Min kursivering och översättning.

d) Förhållandet mellan artikel 15 i förordning nr 2201/2003 och artikel 10 däri

58. För det första och såsom kommissionen har gjort gällande i sina skriftliga yttranden, talar den omständigheten att artiklarna 10 och 15 i förordning nr 2201/2003 båda återfinns i avsnitt 2 med rubriken ”Föräldraansvar” i kapitel II med rubriken ”Domstols behörighet” för att artikel 15 i den förordningen är tillämplig även om behörigheten grundar sig på artikel 10 i denna.

59. Det följer i själva verket inte av vare sig ordalydelsen eller systematiken i avsnitt 2 i kapitel II i förordning nr 2201/2003 att den möjlighet som föreskrivs i artikel 15 i förordningen inte skulle finnas om domstolen är behörig enligt artikel 10 i förordningen.⁴⁴ Eftersom det i artikel 15.4 och 15.5 i samma förordning föreskrivs att den domstol vid vilken talan väckts först ska ”fortsätta att utöva behörighet, *i enlighet med artiklarna 8–14*” i förordning nr 2201/2003 (min kursivering) om den tid inom vilken talan måste väckas vid domstol i den andra medlemsstaten eller inom vilken den domstolen ska förklara sig behörig inte iakttas, var unionslagstiftarens avsikt i stället att en domstol i en medlemsstat vars behörighet ursprungligen grundar sig på bestämmelserna i artikel 10 i förordningen på ett giltigt sätt ska kunna utöva denna rätt och ”fortsätta att utöva” den enligt den artikeln, om ingen överföring sker.⁴⁵ Denna bedömning stöds av att den behöriga domstolen, enligt artikel 15 i förordningen, på eget initiativ får besluta att utnyttja denna överföringsmöjlighet, även om detta initiativ bör ha godtagits av åtminstone en av parterna, såsom föreskrivs i artikel 15.2 *in fine*.⁴⁶

60. För det andra ska det erinras om att artikel 15 i förordning nr 2201/2003 ger de behöriga domstolarna ett visst utrymme för skönsmässig bedömning, men inom ramen för det förfarande som införs genom den bestämmelsen och som, såsom jag redan har förklarat, grundar sig på en samarbetsanda mellan domstolarna vilken inte äventyrar rättssäkerheten.⁴⁷

61. För det tredje ska det påpekas att eftersom syftet med förordning nr 2201/2003 är att säkerställa respekt för barnets grundläggande rättigheter enligt artikel 24 i stadgan, måste enligt punkt 2 i den bestämmelsen barnets bästa ”komma *i främsta rummet*” vid alla åtgärder som rör barn, däribland sådana som vidtas av offentliga myndigheter. Det är därför uppenbart att hänsyn *framför allt* ska tas till detta intresse vid tolkningen av denna förordning. Mot denna bakgrund anser jag att det inte råder någon tvekan om att artikel 15 i nämnda förordning ska tillämpas, när behörigheten att pröva målet i sak har fastställts med stöd av artikel 10 i denna, såsom i förevarande fall. Syftet med denna sistnämnda bestämmelse är nämligen, såsom kommissionen med rätta har påpekat, att även vid fall av olovligt bortförande av barn göra undantag från huvudregeln om behörigheten för domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist fram till tidpunkten för bortförandet just för att ta hänsyn till barnets bästa.⁴⁸

⁴⁴ I detta hänseende instämmer jag dessutom i kommissionens argument att det på grundval av den omständigheten att unionslagstiftaren har valt att i ett och samma avsnitt införa artiklarna 10 och 11 i förordning nr 2201/2003 om bortförande respektive återlämnande av barn, såväl som alla andra behörighetsbestämmelser i fråga om föräldraansvar, inte går att hävda att artiklarna 10 och 11 i den förordningen utgör speciallagar. Det är visserligen riktigt att det i kommissionens ursprungliga förslag infördes ett annat kapital om bortförande av barn vari artikel 10 (artikel 21 i det förslaget) ingick, men denna struktur har inte bibehållits av unionslagstiftaren. Se EGT C 203 E, 2002, s. 155.

⁴⁵ Dom av den 19 november 2015, P (C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, punkt 44).

⁴⁶ Se, för ett liknande resonemang, Ancel, B., och Muir Watt, H., op. cit., s. 595, punkt 28. Det ska erinras om att det i artikel 15.2 b i förordning nr 2201/2003 föreskrivs att "[p]unkt 1 skall tillämpas på initiativ av domstolen". I slutet av samma punkt föreskrivs i detta avseende att "[ö]verföring på initiativ av domstolen eller på begäran av en domstol i en annan medlemsstat får emellertid inte ske om det inte godtas av åtminstone en av parterna".

⁴⁷ Se punkt 49 och följande punkter samt fotnot 35 i förevarande förslag till avgörande.

⁴⁸ "[O]m [överföring av målet] är till barnets bästa" (artikel 15.1).

62. Med detta sagt anser jag att syftet att säkerställa att barnets bästa kommer i främsta rummet, såsom det garanteras i förordning nr 2201/2003 och i artikel 24 i stadgan, kan motivera två olika synsätt i förekommande fall. Enligt det första synsättet kan det i ett specifikt fall anses att det inte är till barnets bästa att överföra målet med stöd av artikel 15 i förordningen till domstolen i den medlemsstat där barnet fått hemvist efter ett olovligt bortförande (eller kvarhållande). Enligt det andra synsättet kan det vara tillåtet att överföra målet till domstolen i den medlemsstat där barnet fått hemvist efter ett olovligt bortförande, *i undantagsfall, med beaktande av de faktiska omständigheterna i målet*.

63. Jag anser däremot att iakttagandet av detta intresse inte får innebära att den domstol som är behörig i fråga om föräldraansvar enligt artikel 10 i förordning nr 2201/2003 systematiskt, eller på ett absolut sätt, kan avstå från att utöva den rätt som den har genom den överföringsmöjlighet som föreskrivs i artikel 15 i den förordningen, om den domstol som är ”bättre lämpad”, enligt principen om barnets bästa, är domstolen i den medlemsstat på vars territorium barnet fått hemvist efter ett olovligt bortförande. Artikel 15 i förordningen ger nämligen den *flexibilitet som krävs* för att medlemsstaternas domstolar ska kunna överta behörigheten i särskilda fall, genom undantag från artikel 10 i samma förordning, *om överföringen av behörighet är till barnets bästa*.⁴⁹

64. Jag vill i detta hänseende påminna om att EU-domstolen har funnit att kravet på att överföringen är till barnets bästa innebär att den behöriga domstolen, *med beaktande av de konkreta omständigheterna i målet*, försäkrar sig om att en eventuell överföring av målet till en domstol i en annan medlemsstat inte riskerar att få någon menlig inverkan på barnets situation. EU-domstolen har preciserat att det ankommer på den behöriga domstolen att i detta syfte göra en uppskattning av den eventuella negativa inverkan som en sådan överföring skulle kunna få på barnets känslomässiga, familjemässiga och sociala relationer eller på barnets materiella situation.⁵⁰

65. För det fjärde måste jag slutligen påpeka att jag, i likhet med generaladvokat Sharpston,⁵¹ ställer mig tveksam till att i ett sammanhang som det här aktuella utan vidare tillämpa principen om att undantag eller avsteg från en bestämmelse ska tolkas strikt. Även om regeln i artikel 10 i förordning nr 2201/2003, om att domstolen i den tidigare hemviststaten ska behålla sin behörighet, motsvarar en av de grundläggande principerna i förordningen, nämligen principen om att den bortförande förälderns olovliga handling inte ska få några rättsverkningar, motsvarar undantaget en annan grundläggande princip, eftersom det handlar om en behörighetsregel utformad med hänsyn till barnets bästa i enlighet med artikel 24 i stadgan, särskilt kriteriet om närhet.⁵²

66. Med hänsyn till ordalydelsen, systematiken och syftena med förordning nr 2201/2003 finns det följaktligen skäl att anse att det i undantagsfall är möjligt att överföra målet, även när överföringen i fråga sker till en domstol i en medlemsstat dit det berörda barnet olovligt har förts, under förutsättning att den behöriga domstolen på vederbörligt sätt och med beaktande av de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet, har försäkrat sig om att överföringen uppfyller de tre kumulativa villkor som föreskrivs i artikel 15.1 i förordningen, eftersom det grundläggande villkoret är att överföringen är till det berörda barnets bästa.

⁴⁹ När det gäller artikel 8 i 1996 års Haagkonvention, se Lagarderapporten, punkt 53. Denna konvention utesluter dessutom tillämpning av principen om ett ärendes anknytning till den domstol som först var behörig (*perpetuatio fori*) mellan parterna, se punkt 42 i rapporten.

⁵⁰ Dom av den 27 oktober 2016, D. (C-428/15, EU:C:2016:819, punkt 59).

⁵¹ Ställningstagande i målet Povse (C-211/10 PPU, EU:C:2010:344, punkt 44). Generaladvokat Sharpston fann vidare i det avseendet att ”kriteriet om närhet med hänsyn till sin natur kan ge resultat som varierar med tidens gång”.

⁵² Angående överföring av behörighet till en domstol i en annan medlemsstat, se artiklarna 12 och 13, samt skälen 26 och 27 i förordning 2019/1111. Unionslagstiftaren har inte uteslutit att den domstol som är behörig enligt artikel 9 i förordningen (behörighet vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn) kan förklara sig obehörig att pröva ett mål om vårdnad om ett barn.

67. Dessa villkor är föremålet för den andra tolkningsfrågan.

C. Bedömning av den andra tolkningsfrågan

68. Genom sin andra tolkningsfråga vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida villkoren i artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003 är uttömmande och, om så är fallet, på vilket eller vilka villkor en begäran om återlämnande av ett barn, med stöd av artikel 8 första och tredje stycket i 1980 års Haagkonvention, vilken ännu inte har blivit föremål för ett lagakraftvunnet beslut, får beaktas.⁵³

69. Innan jag analyserar dessa villkor för att avgöra huruvida ett förfarande för återlämnande enligt den bestämmelsen kan beaktas av de behöriga domstolarna när de prövar tillämpningen av artikel 15 i förordning nr 2201/2003 (avsnitt 2), kommer jag att redogöra för vissa överväganden rörande alla de regler som uppställs i den förordningen och i 1980 års Haagkonvention samt det faktiska sammanhang i vilket förevarande begäran om återlämnande av barnen ingår, såsom det framgår av beslutet om hänskjutande och svaren på de frågor som EU-domstolen ställt under förhandlingen (avsnitt 1).

1. Begäran om återlämnande av barn enligt 1980 års Haagkonvention och artikel 11 i förordning nr 2201/2003

70. För det första vill jag erinra om att det i artiklarna 8–11, 13 och 20 i 1980 års Haagkonvention föreskrivs ett särskilt förfarande som syftar till att ”säkerställa ett snabbt återförande av [barn] till den stat i vilken de har sitt hemvist”.⁵⁴ När barn olovligt förs bort inom unionen, såsom är fallet i det nationella målet, ”kompletteras och preciseras [dessa konventionsbestämmelser] i förordning nr 2201/2003, bland annat i artikel 11 i denna”.⁵⁵ På grund av överlappningen och det nära sambandet mellan bestämmelserna i nämnda förordning och nämnda konvention kan konventionens bestämmelser följaktligen inverka på innebörden, räckvidden och verkan av den nämnda förordningens bestämmelser.⁵⁶

⁵³ I artikel 8 första stycket i 1980 års Haagkonvention föreskrivs att ”[v]arje person, institution eller annat organ som påstår att ett barn har förts bort eller kvarhållits i strid mot en vårdnadsrätt kan antingen hos centralmyndigheten i den stat där barnet har sitt hemvist eller hos centralmyndigheten i någon annan fördragsslutande stat ansöka om biträde med att säkerställa att barnet återlämnas.” Enligt tredje stycket i samma artikel kan ”ansökningen... åtföljas av eller kompletteras med bevis eller intyg, utfärdat av en centralmyndighet eller annan behörig myndighet i den stat där barnet har sitt hemvist eller av en behörig person, om den tillämpliga lagen i den staten”.

⁵⁴ Se den förklarande rapporten till 1980 års Haagkonvention, vilken har utarbetats av Elisa Pérez Vera, punkterna 10 och 16. Se, även, ingressen till denna konvention. Se, bland annat, dom av den 8 juni 2017, OL (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punkt 61).

⁵⁵ Domstolen har i själva verket konstaterat att det följer av innehållet i de bestämmelserna i artikel 11 i förordning nr 2201/2003 att ”dessa antingen grundar sig på reglerna i 1980 års Haagkonvention eller innehåller föreskrifter om rättsföljden av tillämpningen av dessa. De båda bestämmelsekategorierna bildar således *ett odelbart regelverk* som är tillämpligt på förfarandet för återlämnande av barn som olovligen förts bort inom unionen” (yttrande 1/13 (Tredjelands anslutning till Haagkonventionen), av den 14 oktober 2014 (EU:C:2014:2303, punkterna 77 och 78), och dom av den 16 februari 2023, Rzecznik Praw Dziecka och Prokurator Generalny (Uppskov med verkställigheten av avgörandet om återlämnande) (C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, punkt 62). Min kursivering. När det gäller de allmänna bestämmelserna om förfarandet för återlämnande enligt 1980 års Haagkonvention och artikel 11 i förordning nr 2201/2003, se förslag till avgörande av generaladvokaten Emiliou i målet Rzecznik Praw Dziecka m.fl. (Uppskov med verkställigheten av avgörandet om återlämnande) (C-638/22 PPU, EU:C:2023:21, punkterna 28–31). När det gäller begäranden om återlämnande som har ingetts efter den 1 augusti 2022, kompletteras dessa bestämmelser med artiklarna 22–29 i förordning 2019/1111.

⁵⁶ Se, för ett liknande resonemang, yttrande 1/13 (Tredjelands anslutning till Haagkonventionen), av den 14 oktober 2014 (EU:C:2014:2303, punkt 85), och dom av den 16 februari 2023, Rzecznik Praw Dziecka m.fl. (Uppskov med verkställigheten av avgörandet om återlämnande) (C-638/22 PPU, EU:C:2023:21, punkt 63).

71. För det andra konstaterar jag att EU-domstolen redan har gjort en tolkning av förhållandet mellan artiklarna 60 och 62.2 i förordning nr 2201/2003⁵⁷ och slagit fast att "[s]åledes omfattas bortföranden av barn från en medlemsstat till en annan numera av [detta] regelverk ..., med beaktande av att det är [bestämmelserna i den förordningen] som har företräde på förordningens tillämpningsområde".⁵⁸

72. Det framgår även av beslutet om hänskjutande och av parternas svar på EU-domstolens frågor att Okresny súd Bratislava I (Distriktsdomstolen i Bratislava I), åtminstone inte fram till den dag då förhandlingen hölls, hade fattat något lagakraftvunnet beslut till följd av den begäran om återlämnande av barnen som fadern ingav den 3 augusti 2020 vid den domstolen.⁵⁹ Fadern har förklarat i detta hänseende att den omständigheten att ifrågavarande domstol inte fattade något beslut inom skälig tid bland annat berodde på att den domare som först hade att pröva begäran om återlämnande hade stängts av till följd av ett straffrättsligt förfarande på grund av tjänstefel och att förfarandet för återlämnande behövde anförtros åt en annan domare.⁶⁰

73. Frågan är därför huruvida dessa omständigheter kan beaktas vid den faktiska bedömningen av vart och de villkor som uppställs i artikel 15 i förordning nr 2201/2003. Jag kommer att besvara denna fråga nedan.

2. Huruvida begäran om återlämnande kan beaktas som en faktisk omständighet vid bedömningen av de uttömmande villkor som föreskrivs i artikel 15 i förordning nr 2201/2003

74. Det framgår tydligt av ordalydelsen i artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003 att de villkor som fastställs i den bestämmelsen är uttömmande.

75. EU-domstolen har redan slagit fast i detta hänseende att en överföring till en domstol i en annan medlemsstat i den mening som avses i artikel 15 i förordning nr 2201/2003 endast är möjlig om tre villkor är uppfyllda, nämligen att barnet har en anknytning till en annan medlemsstat i den mening som avses i artikel 15.3 a–e i den förordningen, att den domstol som är behörig att döma i ett mål anser att en domstol i denna andra medlemsstat är bättre lämpad att pröva målet och att överföringen är till barnets bästa, i den meningen att den inte riskerar att få någon menlig inverkan på det berörda barnets situation.⁶¹ Den domstol i en medlemsstat som normalt är behörig att döma i ett mål kan således endast begära överföring av målet till en domstol i en annan medlemsstat om den kan bryta den starka presumtion som talar för att den

⁵⁷ Det ska erinras om att "enligt artikel 60 i förordning nr 2201/2003 ska, i förbindelserna mellan medlemsstaterna, nämnda förordning gälla framför 1980 års Haagkonvention, i den mån konventionen gäller frågor som omfattas av förordningen. Med förbehåll för denna förordnings företräde ska enligt artikel 62.2 i förordningen nämnda konvention fortsätta att gälla mellan de medlemsstater som är parter i konventionen, i överensstämmelse med nämnda artikel 60, såsom anges i skäl 17 i förordningen" (dom av den 5 oktober 2010, McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, punkt 36). Min kursivering. Se, även, ställningstagande av generaladvokaten Jääskinen i målet McB. (C-400/10 PPU, EU:C:2010:544, punkt 40).

⁵⁸ Dom av den 5 oktober 2010, McB. (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, punkt 36) (min kursivering), och yttrande 1/13 (Tredjelandets anslutning till Haagkonventionen), av den 14 oktober 2014 (EU:C:2014:2303, punkt 87).

⁵⁹ Fadern har i själva verket preciserat att hans begäran om återlämnande visserligen hade avslagits genom den domstolens beslut av den 15 juli 2021, det vill säga nästan ett år efter det att den ingavs, men att det avslagsbeslutet emellertid hade upphävts, till följd av ett överklagande, genom beslut av den 13 oktober 2022, med motiveringen att den domstolen måste fastställa huruvida föräldrarnas vistelse grundade sig på en önskan från deras sida att etablera sina huvudsakliga intressen i Österrike och huruvida den omständigheten att barnen senare skrevs in i en skola i Slovakien skulle betraktas som en ändring av deras hemvist.

⁶⁰ Jag vill erinra om att enligt artikel 11.3 i förordning nr 2201/2003 ska den domstol som har erhållit en ansökan om återlämnande av ett barn "skyndsamt handlägga ansökningsen" och, såvida detta inte på grund av exceptionella omständigheter är omöjligt, meddela sitt beslut inom sex veckor efter det att den erhållit ansökningsen. Se i detta avseende dom av den 16 februari 2023, Rzecznik Praw Dziecka m.fl. (Uppskov med verkställigheten av avgörandet om återlämnande) (C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, punkt 71).

⁶¹ Se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 oktober 2016, D. (C-428/15, EU:C:2016:819, punkterna 50, 55, 56 och 58), och beslut av den 10 juli 2019, EP (Föräldraansvar och domstol som är bättre lämpad) (C-530/18, EU:C:2019:583, punkt 31).

ska behålla den behörighet som den har enligt förordningen.⁶² För att bryta denna presumtion kan den domstolen inte beakta andra villkor än dem som uppställs i artikel 15 i förordningen, vilka tolkas restriktivt av EU-domstolen.

76. Kommissionen har i sina skriftliga yttranden förklarat att själva förekomsten av en begäran om återlämnande i den mening som avses i 1980 års Haagkonvention, vilken inte har blivit föremål för ett lagakraftvunnet beslut i den medlemsstat dit barnet olovligt har förts, inte i sig får någon automatisk inverkan på frågan huruvida villkoren i artikel 15 i förordning nr 2201/2003 är uppfyllda. Kommissionen har preciserat, som svar på en fråga från EU-domstolen under förhandlingen, att en sådan omständighet inte kan beaktas av den behöriga domstolen vid bedömningen av det första villkoret att det ska finnas en *särskild anknytning* mellan barnet och en annan medlemsstat. EU-domstolen har i själva verket redan slagit fast, vad detta villkor beträffar, att möjligheten till överföring av mål *inte omfattar* sådana mål där ingen av omständigheterna i den uttömmande uppräknings i artikel 15.3 a–e i den förordningen föreligger.⁶³ En sådan ”särskild anknytning” föreligger med andra ord endast när ett eller flera av kriterierna i den bestämmelsen är uppfyllda, såsom i förevarande fall.⁶⁴ Förekomsten av ett förfarande för återlämnande i den mening som avses i 1980 års Haagkonvention kan således inte påverka bedömningen av dessa kriterier.

77. Kommissionen har emellertid tillagt att förekomsten av en begäran om återlämnande, *i faktiskt hänseende*, kan beaktas av den behöriga domstolen vid bedömningen av det andra och det tredje villkoret, det vill säga i samband med bedömningen av huruvida det finns en domstol som är ”bättre lämpad” att pröva målet eller en del av målet och av barnets bästa vid en eventuell överföring av målet till domstolen i en medlemsstat som barnet har en särskild anknytning till.

78. Jag delar detta synsätt eftersom det rör sig om beaktande av en faktisk omständighet, nämligen förekomsten av en begäran om återlämnande *vilken ännu inte har blivit föremål för ett lagakraftvunnet beslut*.

79. När det gäller villkoret att det finns en domstol som är *bättre lämpad* att pröva målet, har EU-domstolen redan slagit fast att den behöriga domstol som avser att förklara sig obehörig att pröva målet ska försäkra sig om att en överföring kan tillföra ett ”faktiskt och konkret mervärde” när det gäller att fatta ett beslut beträffande barnet, jämfört med vad som skulle vara fallet om den första domstolen behåller målet.⁶⁵

80. I förevarande fall förtydligades det under förhandlingen att om artikel 15 i förordning nr 2201/2003 tillämpades skulle en eventuell överföring av den österrikiska domstolens behörighet inte ske till Okresny súd Bratislava I (Distriktsdomstolen i Bratislava I) utan till Okresny súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V), som redan har meddelat flera beslut om brådskande interimistiska åtgärder avseende faderns umgängesrätt och barnens rätt till underhåll på grundval av artikel 20 i den förordningen och artikel 14 i förordning nr 4/2009. Detta är således en relevant omständighet för att anse att denna andra domstol kommer att vara bättre lämpad att pröva målet.

⁶² Se dom av den 27 oktober 2016, D. (C-428/15, EU:C:2016:819, punkt 49), och beslut av den 10 juli 2019, EP (Föräldraansvar och domstol som är bättre lämpad) (C-530/18, EU:C:2019:583, punkt 30).

⁶³ Se dom av den 27 oktober 2016, D. (C-428/15, EU:C:2016:819, punkterna 50, 55, 56 och 58), och beslut av den 10 juli 2019, EP (Föräldraansvar och domstol som är bättre lämpad) (C-530/18, EU:C:2019:583, punkt 28).

⁶⁴ I förevarande fall framgår det av beslutet om hänskjutande att åtminstone ett av villkoren för att barnet ska kunna anses ha en särskild anknytning till en medlemsstat, i den mening som avses i artikel 15.1 och 15.3 c i förordning nr 2201/2003 är uppfyllda, nämligen att barnen är slovakiska medborgare.

⁶⁵ Se dom av den 27 oktober 2016, D. (C-428/15, EU:C:2016:819, punkterna 57 och 61 samt punkt 2 i domslutet).

81. Det faktum att förfarandet för återlämnade försenades med mer än två år vid Okresny súd Bratislava I (Distriktsdomstolen i Bratislava I) är däremot en omständighet som ska beaktas för att anse att den domstolen inte är bättre lämpad, i den mening som avses i artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003. Vid bedömningen av huruvida en domstol är bättre lämpad att pröva målet är det faktum att domstolen i den medlemsstat till vilken den behöriga domstolen avser att överföra målet ännu inte har fattat något beslut om begäran om återlämnande av barnen en omständighet som talar emot detta, eftersom enligt artikel 16 i 1980 års Haagkonvention⁶⁶ får vare sig den domstolen eller andra domstolar i den medlemsstaten besluta i sak på tillfällig basis.⁶⁷

82. Vad gäller villkoret om *barnets bästa* skulle såväl en överföring av målet till en domstol som inte har säkerställt att barnen omedelbart återförs till sin hemviststat, vilket skulle medföra en avsevärd försening,⁶⁸ som en överföring till en domstol som inte kan pröva målet i sak vad gäller vårdnaden, med motiveringen att artikel 16 i 1980 års Haagkonvention tillfälligt hindrar den från att fatta ett beslut, strida mot detta intresse.⁶⁹

83. Jag anser följaktligen att en sådan överföring inte kan uteslutas helt och hållet. Den omständigheten att den behöriga domstolens planerade överföring till en domstol i en annan medlemsstat, med stöd av artikel 15 i förordning nr 2201/2003, ska vara till barnets bästa innebär att den behöriga domstolen, med beaktande av de faktiska omständigheterna i målet, ska försäkra sig om att överföringen iakttar barnets grundläggande rättigheter. Det föreskrivs visserligen i artikel 11.8 i den förordningen att "[u]tan hinder av ett beslut om att inte återlämna barnet enligt artikel 13 i 1980 års Haagkonvention skall en senare dom som kräver att barnet återlämnas och som meddelas av en domstol som har behörighet enligt denna förordning vara verkställbar ... för att säkerställa att barnet återlämnas".⁷⁰ Detta innebär att beslutet om att inte återlämna barnet medför ett "villkorat godtagande" från den behöriga domstolens sida som, i detta fall, har det sista ordet i fråga om barnets återlämnande.⁷¹ De behöriga domstolarna kan dock inte heller i detta fall, på grundval av att barnet olovligt har förts bort, automatiskt anta ett beslut om

⁶⁶ Jag vill erinra om att i artikel 16 i 1980 års Haagkonvention anges att "[e]fter det att de judiciella eller administrativa myndigheterna i den fördragsslutande stat till vilken barnet har blivit bortfört eller i vilken barnet hålls kvar har erhållit underrättelse om att det föreligger ett olovligt bortförande eller kvarhållande av barnet i den mening som avses i artikel 3, får myndigheterna inte besluta i sak om rätten till vårdnaden förrän det har bestämts att barnet inte skall återlämnas enligt denna konvention eller med mindre en ansökan enligt denna konvention inte har framställts inom en rimlig tid efter det att underrättelsen mottagits". Min kursivering. När det gäller artikel 16 i den konventionen har Alegría Borrás angett att "[ä]ven om hemvistet ... skulle ha ändrats och det följaktligen vore tänkbart att använda de kriterier som erkänns i [Brysselkonventionen], skulle det företräde som artikel 16 i [1980 års Haagkonvention] äger förhindra att åtgärder vidtas som förändrar föräldraansvaret innan beslut har fattats om återlämnande eller icke-återlämnande" (Borrásrapporten, punkt 41).

⁶⁷ Jag vill erinra om att den bestämmelsen är av *temporär* art, det vill säga att den endast är tillämplig så länge som en begäran om återlämnande ännu inte har framställts, och att den är av *allmän* art, i den meningen att den avser alla domstolar i den medlemsstat dit barnet olovligt har förts.

⁶⁸ Så är inte fallet här. Se punkt 80 i förevarande förslag till avgörande.

⁶⁹ En sådan negativ bedömning skulle dock kunna ändras om begäran om återlämnande avslogs av Okresny súd Bratislava I (Distriktsdomstolen i Bratislava I). Om den domstolen däremot meddelar ett beslut om återlämnande skulle det vara omöjligt att tillämpa artikel 15, eftersom "det endast [är] i särskilda undantagsfall, om det finns vägande skäl, som det kan beslutas att ett barn som olovligen bortförts inte ska återlämnas". Jag vill, i detta hänseende, erinra om att enligt artikel 13 första stycket b i 1980 års Haagkonvention är denna myndighet inte förpliktad att besluta om barnets återlämnande, då den person eller institution eller det organ av annat slag som motsätter sig återlämnandet visar att det finns en allvarlig risk för att barnets återlämnande skulle utsätta det för *fysisk eller psykisk skada* eller på annat sätt försätta det i en situation som inte är godtagbar. Se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 februari 2023, Rzecznik Praw Dziecka m.fl. (Uppskov med verkställigheten av avgörandet om återlämnande) (C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, punkterna 64 och 65). Se även skäl 17 i förordning nr 2201/2003 och punkt 70 i förevarande förslag till avgörande.

⁷⁰ Se artikel 11.4 och skäl 18 i förordning nr 2201/2003. Se, för ett liknande resonemang, Borrás, A., *Protection of Minors and Child Abduction Under the Hague Conventions and the Brussels II bis Regulation, Japanese and European Private International Law in Comparative Perspective*, Basedow, J., m.fl. (red.), Mohr Siebeck, Tübingen, 2008, s. 345–364, särskilt s. 362.

⁷¹ Situationen är en annan om Okresny súd Bratislava I (Distriktsdomstolen i Bratislava I) skulle besluta om återlämnande av barnen. I detta fall gäller, såsom EU-domstolen har slagit fast, "kravet på effektivitet och skyndsamhet som gäller för att meddela ett avgörande om återlämnande ... för de nationella myndigheterna i samband med verkställigheten av ett sådant avgörande" (dom av den 16 februari 2023, Rzecznik Praw Dziecka m.fl. (Uppskov med verkställigheten av avgörandet om återlämnande) (C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, punkt 72). Se skäl 21 i förordning nr 2201/2003 och fotnot 69 i förevarande förslag till avgörande.

”återlämnande utan hinder därav”, enligt artikel 11.8 i nämnda förordning, utan att ta hänsyn till omständigheter som skulle kunna tala för att barnet stannar kvar i den medlemsstat dit barnet olovligt har förts.⁷²

84. Den behöriga domstolen måste således i samtliga fall göra en ingående bedömning av barnets bästa, vilket är avgörande för att ta hänsyn till barnets intressen och respektera barnets grundläggande rättigheter. I detta sammanhang vill jag för det första erinra om att de principer om ömsesidigt förtroende och erkännande som ligger till grund för förordning 2201/2003 förutsätter en lämplig nivå av samarbete och informationsutbyte mellan domstolarna i den medlemsstat dit barnet i fråga olovligt har förts och dem i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet. För det andra vill jag betona att artikel 15 i förordningen medför en viss flexibilitet i det system som har införts genom den, om det visar sig att barnets bästa är att skyddet av barnet garanteras av andra domstolar än dem i den medlemsstat där barnet har sin hemvist.

V. Förslag till avgörande

85. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att EU-domstolen besvarar frågorna från Landesgericht Korneuburg (Regiondomstolen i Korneuburg, Österrike) på följande sätt:

- 1) Artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000

ska tolkas så,

att en domstol i en medlemsstat vars behörighet att besluta om vårdnaden av ett barn grundar sig på artikel 10 i den förordningen i egenskap av domstol i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet, i undantagsfall, får anmoda domstolen i den medlemsstat dit barnet olovligt har förts av någon av föräldrarna och där barnet bor tillsammans med den föräldern att utöva sin behörighet, i enlighet med artikel 15.1 b i förordningen, under förutsättning att den behöriga domstolen på vederbörligt sätt har försäkrat sig om, med beaktande av de faktiska omständigheterna i målet, att överföringen uppfyller de tre kumulativa villkor som föreskrivs i artikel 15.1 i förordningen, eftersom det grundläggande villkoret är att överföringen är till det berörda barnets bästa.

- 2) Artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003

ska tolkas så,

att de villkor som föreskrivs i den bestämmelsen är uttömmande och att förekomsten av en begäran om återlämnande av ett barn enligt artikel 8 första och tredje stycket f i konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, som ingicks i Haag den 25 oktober 1980, vilken ännu inte har blivit föremål för ett lagakraftvunnet beslut, inte utgör hinder för att tillämpa artikel 15 i den förordningen. Förekomsten av en sådan begäran är dock en faktisk omständighet som den behöriga domstolen kan beakta vid bedömningen av

⁷² Särskilt vid fall av fysiskt eller psykiskt våld som utövas av den förälder hos vilken barnet hade sin hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet.

villkoren för att det ska anses finna en domstol som är bättre lämpad att pröva målet och av barnets bästa vid överföring till en domstol i en annan medlemsstat till vilken barnet har en särskild anknytning, såsom föreskrivs i artikel 15.1 i nämnda förordning.